

**CENTRUL DE DREPT
AL FEMEILOR**

*Promovând împreună drepturile femeilor
Advancing women's rights together*

CENTRUL DE DREPT AL FEMEILOR

IANUARIE - DECEMBRIE 2019

RAPORT ANUAL DE PROGRES

ACRONIME

CEDAW	Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor
CPEDAE	Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității
APC	Administrația publică centrală
ANP	Administrația Națională a Penitenciarelor
VF	Violența în familie
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
AG	Adunarea generală
VBG	Violența bazată pe gen
IGP	Inspectoratul General al Poliției
VPI	Violența din partea partenerului intim
GRW	Global Rights for Women
APL	Administrația publică locală
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MJ	Ministerul Justiției
BNS	Biroul Național de Statistică
CN	Coaliția Națională „Viață fără violență în familie”
CNAJGS	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat
ONG	Organizație neguvernamentală
WAVE	Women against Violence in Europe
CDF	Centrul de Drept al Femeilor

CUPRINS

ACRONIME	2
I. DESPRE CENTRUL DE DREPT AL FEMEILOR	5
Obiectivul nostru statutar:	5
Viziunea noastră strategică:	5
Misiunea noastră strategică:	5
Valorile și principiile activității noastre	5
I. SUMAR EXECUTIV	6
II. ANALIZA IMPACTULUI	9
III. PROGRESUL PER REZULTAT	11
<i>REZULTATUL 1: VIOLENȚA ÎN FAMILIE ESTE PREVENITĂ PRIN REDUCEREA TOLERANȚEI FAȚĂ DE ACEST FENOMEN.</i>	11
<i>Rezultatul intermediar 1.1: Informarea sporită a publicului despre violența bazată pe gen și violența în familie</i>	11
<i>Susținerea ratificării Convenției de la Istanbul</i>	11
<i>Sensibilizarea publicului și realizarea activităților în cadrul campaniei de 16 zile de activism împotriva violenței bazate pe gen</i>	12
<i>Prezența noastră la nivel național și internațional</i>	14
<i>Rezultatul intermediar 1.2: Nivelul de cunoștințe sporit al specialiștilor ce intervin în cazuri de violență în familie</i>	16
<i>Atelier de lucru dedicat schimbării sociale și comportamentale</i>	16
<i>Consolidarea capacităților judecătorilor și procurorilor</i>	16
<i>Consolidarea capacităților experților judiciari</i>	18
<i>Consolidarea cunoștințelor femeilor în poliție</i>	18
<i>Consolidarea capacităților jurnaliștilor</i>	19
<i>Instruirea polițiștilor</i>	19
<i>Atelier de lucru dedicat analizei cazurilor soldate cu deces</i>	20
<i>REZULTATUL 2: VICTIMELE VIOLENȚEI ÎN FAMILIE SUNT PROTEJATE MAI BINE, IAR AGRESORII SUNT URMĂRIȚI ÎN JUSTIȚIE</i>	20
<i>Rezultatul intermediar 2.1: Victimele violenței bazate pe gen și ale violenței în familie beneficiază de asistență specializată și de protecție</i>	21
<i>REZULTATUL 3: AU FOST ADOPTATE ȘI IMPLEMENTATE POLITICI CUPRINZĂTOARE ȘI COORDONATE</i>	22
<i>Rezultatul intermediar 3.1: Cadrul legal și de politici aliniat la standardele internaționale</i>	22
<i>Rezultatul intermediar 3.2: Mecanism de intervenții coordonate creat și implementat</i>	23
<i>Rezultatul intermediar 3.3: Rezultate ale cercetărilor sunt utilizate în eforturile de advocacy</i>	24

<i>REZULTATUL 4: FEMEILE ÎN DETENȚIE AU ACCES LA ASISTENȚĂ JURIDICĂ ȘI PSIHOLOGICĂ</i>	<i>25</i>
<i>REZULTATUL 5: CDF ARE CAPACITATEA DE A ELIMINA VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR.....</i>	<i>26</i>
<i>Rezultatul intermediar 5.1: Procesele și regulamentele sunt îmbunătățite și aplicate</i>	<i>27</i>
<i>Rezultatul intermediar 5.2: CDF este motivat și angajat</i>	<i>27</i>
<i>Rezultatul intermediar 5.3: CDF este o organizație durabilă din punct de vedere financiar</i>	<i>28</i>
IV. FINANȚELE ȘI MANAGEMENTUL	29
V. LECȚIILE ÎNVĂȚATE	31
ANEXA 1: PRINCIPALELE REZULTATE ALE INDICATORILOR DE MONITORIZARE.....	32

I. DESPRE CENTRUL DE DREPT AL FEMEILOR

Centrul de Drept al Femeilor (CDF) este o organizație neguvernamentală înființată de mai multe femei-juriste din Republica Moldova pentru a susține egalitatea de statut pentru femei și bărbați în viața publică și în cadrul familiei și pentru a reduce violența în familie și violența bazată pe gen.

Obiectivul nostru statutar:

Promovarea și protejarea drepturilor femeilor și contribuirea la reducerea violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Republica Moldova.

Viziunea noastră strategică:

Femeile și copiii lor – victimele sau potențialele victime ale violenței în familie și ale violenței împotriva femeilor sunt protejate prin sisteme eficiente de prevenire, monitorizare și combatere a violenței în familie la nivel local și național.

Misiunea noastră strategică:

De a contribui la promovarea egalității de gen și la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor în Republica Moldova prin sensibilizarea opiniei publice, consolidarea capacității actorilor relevanți, furnizarea de servicii holistice care să ofere ajutor și protecție femeilor, efectuarea de cercetări și analize, monitorizarea și alinierea legislației la standardele internaționale.

Valorile și principiile activității noastre

- Respect pentru drepturile omului
- Abordare integrată și holistică bazată pe abilitarea legală și economică a femeilor
- Abordare centrată pe victimă
- Respect pentru deciziile beneficiarelor și oferirea sprijinului necesar
- Profesionalism și imparțialitate
- Nediscriminare
- Responsabilitate
- Lucru în echipă

Metodologia de lucru pe care o aplică CDF o face deosebită de alte ONG-uri în domeniu. În abordarea sa, CDF se bazează pe protecția drepturilor omului și se concentrează pe mai multe domenii prioritare menite să asigure o schimbare la nivel individual, inter-relațional, comunitar și sistemic. CDF își desfășoară activitatea conform standardelor internaționale, urmărind să prevină violența în familie și violența bazată pe gen, să asigure protecția victimelor și să tragă în mod eficient făptașii la răspundere, și să contribuie la elaborarea politicilor naționale în domeniu, care să determine autoritățile să intervină mai eficient în cazurile de violență în bază de gen și violență în familie.

I. SUMAR EXECUTIV

Prezentul raport se referă la activitatea desfășurată de CDF în perioada ianuarie – decembrie 2019, în conformitate cu Planul său de dezvoltare strategică pentru anii 2019-2024. Ne exprimăm recunoștința față de principalii noștri finanțatori: Ambasada Suediei, Fundația OAK, Ambasada SUA, UN Women și UNFPA.

Pe parcursul anului 2019, am continuat să protejăm drepturile femeilor ca și drepturi ale omului și să promovăm o abordare centrată pe victimă, axându-ne pe punctele forte și necesitățile femeilor care au supraviețuit unei forme de violență. Cu eforturile comune ale întregii echipe și bucurându-ne de contribuția principalelor părți interesate și a partenerilor noștri strategici, am elaborat un nou Plan de dezvoltare strategică pentru anii 2019-2024. Strategia cuprinde patru domenii de intervenție:

- Prevenire
- Protecție
- Politici bazate pe cercetări
- Dezvoltare organizațională.

În fiecare domeniu de intervenție, am identificat următoarele obiective strategice de dezvoltare:

1. Informarea publicului despre violența împotriva femeilor
2. Capacitarea specialiștilor din domeniul justiției, asistenței sociale și sănătății
3. Crearea și consolidarea serviciilor oferite victimelor violenței împotriva femeilor
4. Elaborarea politicilor prin contribuție directă, lobbying și advocacy în baza dovezilor obținute din cercetări și analize
5. Sporirea eficienței și eficacității organizației.

O realizare importantă în componenta de **prevenire** a fost adoptarea de către Guvern a proiectului de lege privind ratificarea Convenției de la Istanbul după numeroase eforturi de advocacy în acest scop. Am continuat să informăm populația despre gravitatea fenomenului violenței în familie și am organizat mai multe sesiuni de informare pentru studenți, specialiști, victime și potențiale victime ale violenței în familie. Punctul culminant în componenta prevenire a fost inaugurarea unei sculpturi din metal în memoria femeilor decedate ca urmare a violenței în familie.

În componenta **protecție**, ne-am extins serviciile la femeile din mediul rural. Numărul acestora a crescut cu 12% comparativ cu anul 2018. De asemenea, am instituit un serviciu de asistență telefonică gratuită pentru toate femeile care au nevoie de consiliere juridică în probleme legate de violența în familie și violența împotriva femeilor. Numărul de plângeri de discriminare depuse la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității crește constant, iar deciziile emise de Consiliu creează un precedent important. O ordonanță a procuraturii privind discriminarea, în cadrul unei urmăriri penale a unui caz de violență sexuală, a dus la o hotărâre definitivă a Curții de Apel conform căreia deciziile Consiliului nu reprezintă o ingerință în actul de administrare a justiției – așa cum au insistat procurorii – ci un instrument pentru a se asigura că procurorii nu au o atitudine discriminatorie față de victimele oricărei forme de violență.

O realizare importantă în componenta **politici bazate pe cercetări** a fost lansarea Raportului de analiză a compatibilității legislației Republicii Moldova cu prevederile Convenției de la

Istanbul. Am lansat, de asemenea, o cercetare a indicatorilor VBG în sectorul sănătății și am recomandat MSMPS să introducă câțiva indicatori cu ajutorul cărora se va putea forma o imagine mai deplină a numărului de victime care au nevoie de asistență și se vor putea elabora politici corespunzătoare pe baza datelor colectate. MSMPS a aprobat proceduri standard de operare sectoriale pentru asistenți sociali și doctori, ajustate la pachetul de servicii esențiale pentru femeile și fetele afectate de violență.

Am continuat **să susținem femeile în detenție**. În anul 2019, avocații noștri au oferit consiliere juridică pentru 149 de femei, iar psihologii au oferit consiliere pentru 15 femei din Penitenciarul Rusca. Am continuat, în penitenciar, terapia prin artă, în paralel cu activitatea clubului de lectură. Principalele realizări ale acestor două programe au fost că deținutele și-au schimbat felul de a gândi, și-au schimbat atitudinea unele față de altele, dar și față de sine. Am reușit să organizăm și o instruire pentru angajații penitenciarului pentru femei – Rusca, și am elaborat, în parteneriat cu Administrația Națională a Penitenciarelor, Ghidul de bune practici pentru angajații sistemului administrației penitenciare. Scopul acestui ghid este de a consolida capacitatea angajaților din sistemul penitenciar să reacționeze la nevoile speciale ale femeilor aflate în detenție.

În componenta **dezvoltare organizațională** au fost elaborate și aprobate noi politici și proceduri. Personalul nostru a participat în instruiți de dezvoltare personală și profesională și în instruiți de gestionare a stresului. Ni s-a decernat Premiul pentru Egalitate pentru acțiuni remarcabile în prevenirea și combaterea discriminării și promovarea egalității între femei și bărbați în viața publică și privată. Am depus eforturi pentru diversificarea surselor de finanțare și asigurarea sustenabilității organizației.

În anul 2019 principalele realizări au fost:

II. ANALIZA IMPACTULUI

Unul dintre principalele scopuri strategice ale noului plan de dezvoltare este ca femeile și copiii lor – victime sau potențiale victime ale violenței în familie și ale violenței bazate pe gen – să fie protejate prin sisteme eficiente de prevenire, monitorizare și combatere a violenței în familie la nivel local și național. Impactul pe care am vrea să-l realizăm este ca femeile și copiii din Republica Moldova să aibă o viață fără violență.

Republica Moldova a realizat un oarecare progres în ceea ce privește armonizarea legislației naționale cu standarde internaționale. Astfel, conform Raportului privind femeile, pacea și securitatea¹, Republica Moldova se clasează pe locul 64 din 167 de țări după indicele ce măsoară autonomia și nivelul de abilitare al femeilor acasă, în comunitate și în societate. Moldova este prima dintre cele cinci țări care au avansat cel mai mult, conform acestui indice, în regiunea Europei Centrale și de Est, urmată de Turkmenistan, Armenia, Letonia și Estonia. Reformele juridice au determinat progresul multora dintre țările care au urcat cel mai mult în clasament, cum ar fi Republica Moldova, unde modificările recente la legislația națională, referitoare la violența în familie, au propulsat-o cu 22 de poziții mai sus.

Însă la momentul actual mai există încă lacune la nivel de abordare conceptuală în cadrul juridic al violenței în familie și de aplicare practică a prevederilor legislației. Toate aceste lacune subminează impactul modificărilor legislative din anul 2016, multe victime rămânând neprotejate. În pofida tuturor eforturilor depuse, autoritățile cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie nu împărtășesc aceeași viziune pentru a putea interveni eficient în cazurile de violență în familie. Acest lucru a fost demonstrat prin studii și analize relevante².

Nepedepsirea agresorilor și grija primordială a statului față de drepturile acestora continuă să fie o problemă care amenință siguranța și viața victimelor violenței în familie. Astfel, în cadrul proceselor de judecată, victimele sunt tratate adesea cu o atitudine discriminatorie comparativ cu felul în care sunt tratați agresorii, le sunt încălcate drepturile procedurale, și au ocazia să asiste la inabilitatea sistemului de a le oferi căi eficiente de atac pentru lupta cu intimidarea și discriminarea. Această situație este cauzată de preconcepțiile și abordările bazate pe stereotipuri ale specialiștilor, preconcepții și abordări care există din cauza înțelegerii greșite sau a lipsei dorinței de a accepta natura specifică a acestor fapte, care sunt, în mod clar, diferite de altele prin vulnerabilitatea incomparabilă a victimei, dar și din cauza inegalității dintre poziția agresorului și cea a victimei. Așadar, intervențiile de succes în cazuri de violență în familie nu se bazează doar pe reformele legislative. Schimbarea percepțiilor, atitudinilor, viziunilor stereotipice despre egalitatea de gen și violența bazată pe gen are un rol esențial în prevenirea și eliminarea acestui fenomen.

La nivel național, cele mai recente date statistice privind incidența violenței în familie și profilul victimelor violenței în familie au fost colectate în anul 2018 și reflectate într-un sondaj realizat de OECD. Conform datelor sondajului, aproape trei pătrimi (73%) din femeile din Republica Moldova care au avut vreodată un partener intim s-au confruntat cu o oarecare formă de violență din partea partenerului intim (VPI). Cea mai frecvent întâlnită formă de violență pe

¹ <https://giwps.georgetown.edu/wp-content/uploads/2019/12/WPS-Index-2019-20-Report.pdf>

² a) Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor, Centrul de Drept al Femeilor, 2017; b) Raportul de monitorizare a proceselor de judecată pe cauze de violență în familie, violență sexuală și trafic de ființe umane, Centrul de Drept al Femeilor, 2018

care o aplică partenerii intimi este cea psihologică, cu care 71% din femei declară că s-au confruntat, urmată de violența fizică – pe care au suferit-o 33% din femei.

III. PROGRESUL PER REZULTAT

REZULTATUL 1: VIOLENȚA ÎN FAMILIE ESTE PREVENITĂ PRIN REDUCEREA TOLERANȚEI FAȚĂ DE ACEST FENOMEN

Promovarea unei toleranțe-zero față de violența împotriva femeilor și violența în familie, consolidarea capacităților specialiștilor continuă a fi priorități-cheie în cadrul componentei prevenire a intervenției. Noi promovăm schimbările în tiparele sociale și culturale de conduită a femeilor și bărbaților, cu scopul de a elimina prejudecățile și alte practici, care se bazează pe ideea inferiorității femeilor sau pe rolurile stereotipe ale femeilor și bărbaților. Noi acordăm atenție necesităților specifice ale femeilor vulnerabile la anumite circumstanțe și plasăm drepturile omului aparținând tuturor victimelor în centrul acestor măsuri.

Pe parcursul anului 2019 am continuat să sporim în cadrul publicului larg conștientizarea și înțelegerea diverselor manifestări ale tuturor formelor de violență împotriva femeilor, a consecințelor acestora pentru copii, precum și a necesității de a preveni aceste fenomene. De asemenea, am răspândit în rândul publicului larg informații privind măsurile disponibile de prevenire a acțiunilor de violență împotriva femeilor. Am informat direct peste 200 de persoane din publicul larg și am asigurat mediatizarea evenimentelor noastre prin intermediul cărora am promovat toleranța-zero față de violența în familie în aproape toate raioanele din țară.

În cadrul programului nostru de prevenire, am pus un accent puternic și pe consolidarea capacităților specialiștilor de a interveni eficient în cazuri de violență în familie. Am organizat 16 sesiuni de instruire pentru diferite grupuri-țintă: judecători, procurori, asistenți și consilierii acestora, polițiști, polițiste și jurnaliști. Am instruit 449 de specialiști, 269 fiind femei.

Rezultatul intermediar 1.1: Informarea sporită a publicului despre violența bazată pe gen și violența în familie

Susținerea ratificării Convenției de la Istanbul

Am participat în două ședințe publice ale Comisiei Parlamentare protecție socială, sănătate și familie pentru a promova ratificarea Convenției de la Istanbul și pentru a evidenția principalele curențe în intervențiile statului în domeniul violenței în familie. Am încurajat autoritățile publice să asigure o abordare centrată pe victimă atât în procesul de elaborarea a legilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, cât și în aplicarea lor.

Noi am fost printre vorbitorii la Masa rotundă dedicată prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor: Convenția de la Istanbul a Consiliului Europei, organizată de Universitatea de Stat din Moldova, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Oficiul Consiliului Europei în Republica Moldova și

Ambasada Franței în Moldova. CDF a prezentat provocările, limitările și soluțiile pentru îmbunătățirea cadrului legislativ la capitolul violență în familie, a evidențiat necesitatea de a consolida capacitățile specialiștilor ce lucrează cu cazurile de violență în familie, a reiterat importanța intervențiilor coordonate și a încurajat autoritățile publice centrale să ratifice Convenția de la Istanbul pentru a oferi mai multă siguranță și protecție victimelor violenței în familie.

Noi am contribuit la și am sprijinit apelul public lansat de Coaliția națională „Viața fără violență în familie” Președintelui Parlamentului și Prim-ministrului. În apel a fost descrisă gravitatea fenomenului de violență împotriva femeilor, îndemnând autoritățile naționale să ratifice Convenția de la Istanbul și să asigure armonizarea deplină a legislației naționale cu prevederile și standardele Convenției. Apelul a fost semnat și susținut de mai mult de 100 de organizații și persoane.

Și noi am participat și am susținut protestul organizat în fața clădirii Guvernului. Subiectul ratificării Convenției de la Istanbul a fost exclus de pe agenda ședinței Guvernului pe data la care urma să fie examinat de către Guvern. Participanții la protest au insistat ca Guvernul să includă proiectul de lege privind ratificarea Convenției de la Istanbul în agendă și să-l aprobe.

La 27 decembrie 2019, Guvernul a aprobat proiectul de lege privind ratificarea Convenției de la Istanbul.

Sensibilizarea publicului și realizarea activităților în cadrul campaniei de 16 zile de activism împotriva violenței bazate pe gen

Sesiuni de informare prin intermediul rețelei de biblioteci Novateca

Proiectul de informare a publicului larg din diverse localități ale Republicii Moldova a ajuns, în anul 2019, la Ungheni, Cahul, Călărași și Drochia. În cadrul ședințelor, juriștii și psihologii au vorbit cu mai multe grupuri-țintă despre violența în familie, cauzele și consecințele acesteia. În total au participat 96 de femei, bărbați, tineri, specialiști, precum asistenți sociali și psihologi, din localitățile menționate.

Dincolo de aspectele juridice și teoretice ale fenomenului, specialiștii au discutat despre încredere și siguranță, despre frică și rușine. Aceste motive, mai degrabă decât emoții, țin, de cele mai multe ori, femeile în relații abuzive. E ceea ce am moștenit, împreună cu

alte stereotipuri de gen, ce determină victimele să rabde, să ierte, de dragul copiilor, a familiei, a satului, generație de generație.

Sesiuni de informare pentru studenții la drept

Pe parcursul campaniei de 16 zile de activism împotriva violenței bazate pe gen am organizat o discuție interactivă cu studenții la drept de la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova și am vorbit despre aspectele juridice și psihologice ale fenomenului violenței în familie. Jurista și psihologa CDF i-a provocat pe tineri să

© Centrul de Drept al Femeilor

gândească într-o modalitate ce depășește

stereotipurile de gen și i-a ajutat să înțeleagă mai bine care sunt principalele cauze și consecințe ale violenței în familie. Asemenea activități sunt importante pentru a da unuia de gândit la prevenirea violenței în familie, la relații armonioase bazate pe respect și la căile de atac pentru protejarea victimelor violenței în familie.

Inaugurarea unei sculpturi în memoria femeilor decedate în rezultatul violenței în familie

În perioada 2014-2018, în Republica Moldova și-au pierdut viața 144 de femei în rezultatul actelor de violență în familie sau de omor intenționat comis de un membru al familiei. Cu sprijinul artistului Sergiu Josu, în parcul Valea Morilor a fost inaugurată o sculptură în memoria acestor femei pentru a promova, în continuare, ideea de a crea, în

Republica Moldova, o Comisie de analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces. Oficiali din partea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Justiției au fost prezenți la eveniment și și-au exprimat angajamentul pe care și l-au asumat pentru ratificarea Convenției de la Istanbul și crearea unei echipe de analiză a cazurilor de violență în

familie soldate cu deces, dar și pentru sporirea gradului de siguranță pentru victimele violenței în familie.

Nu dați vina pe haine!

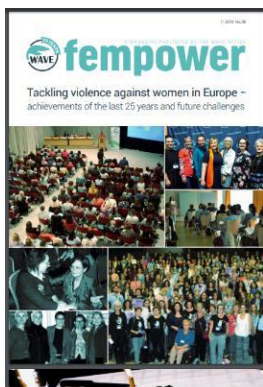
Ne-a părut bine să participăm, împreună cu partenerii noștri, la organizarea expoziției „Nu dați vina pe haine!”.

Pe parcursul campaniei de 16 zile, expoziția la care a fost prezentată îmbrăcămintea reconstituită a nouă femei și fete abuzate sexual și cazurile lor anonime a avut loc în Parlamentul Republicii Moldova și în timpul piesei teatrale „Liberă” despre violența împotriva femeilor.

Prezența noastră la nivel național și internațional

Abordarea violenței împotriva femeilor în Europa – realizările din ultimii 25 de ani

Noi am contribuit la cea de-a 30-a ediție a revistei anuale a rețelei WAVE – Femipower. Tema ultimei ediții a fost *Abordarea violenței împotriva femeilor în Europa – realizările din ultimii 25 de ani și viitoarele provocări*. Noi am pregătit un articol în care am prezentat realizările organizațiilor pentru femei din Republica Moldova care se dedică protejării femeilor de violența bazată pe gen și respectării drepturilor femeilor ca drepturi ale omului. Am pus un accent deosebit pe îmbunătățirea legislației naționale și am prezentat calea Republicii Moldova în abordarea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

Sedintele Consiliului Coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie

Am organizat o ședință și participat la alte trei ședințe ale Consiliului Coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie – o instituție înființată în conformitate cu prevederile Legii nr. 45-XVI din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, pentru a asigura coordonarea între acțiunile ministerelor, ale autorităților administrației publice centrale și ale organizațiilor societății civile cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

În cadrul ședințelor, am contribuit la discuțiile despre următoarele:

- asistența acordată victimelor șomere ale violenței în familie și instruirea continuă a medicilor;
- prezentarea raportului privind analiza compatibilității legislației naționale cu prevederile Convenției de la Istanbul;
- progresul realizat în implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie;
- necesitatea de a crea, în Republica Moldova, o echipă de analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces, care să cuprindă toate instituțiile cu competențe de prevenire și combatere a violenței în familie și ONG-urile în domeniu;
- necesitatea stringentă de a asigura finanțarea planului de acțiuni de implementare a strategiei naționale.

25 de ani de apărare a drepturilor femeii

A 21-a Conferință WAVE – „25 de ani de apărare a drepturilor femeii: repere și viziuni pentru viitor” a avut loc cu prilejul celebrării lucrului realizat de rețeaua WAVE pe parcursul ultimului sfert de secol și s-a desfășurat la Tallinn, Estonia.

Printre principalele subiecte discutate au fost cele mai bune practici de încurajare a respectării drepturilor femeilor; intervențiile eficiente în cazurile de violență sexuală; implicarea tinerilor în respectarea drepturilor femeilor; amenințările și provocările cu care se confruntă feminismul în întreaga lume; consolidarea abordărilor pe baza necesităților supraviețuitoarelor violenței bazate pe gen; pericolele atacurilor asupra drepturilor reproductive ale femeilor; perspectivele de susținere a inițiativelor feministe în Europa și în toată lumea; pericolele și consecințele politicilor neutre față de dimensiunea de gen. Am fost onorați să participăm la conferință și să contribuim la discuții.

Consultările sub-regionale „Beijing+25”

Alături de alți peste 100 de participanți din șapte țări – Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova, România și Ucraina – am participat la Consultările sub-regionale „Beijing+25” pentru a discuta realizările și acțiunile de urmat, după aproape 25 de ani de la adoptarea Declarației de la Beijing și a Platformei de Acțiune. Consultările au avut loc în septembrie și au reunit promotoare și promotori ai drepturilor femeilor și parteneri de dezvoltare într-un dialog deschis axat pe soluții, bune practici, exemple inovatoare pentru modul în care egalitatea de gen contribuie esențial la dezvoltarea țărilor.

Simpozionul JUSTRAC de promovare a statului de drept în regiunea post-sovietică prin colaborarea guvernamentală și neguvernamentală

Am participat la Simpozionul JUSTRAC de promovare a statului de drept în regiunea post-sovietică prin colaborarea guvernamentală și neguvernamentală. La simpozionul ce a durat trei zile au participat peste 40 de experți din Armenia, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, care au examinat cum ar putea OSC-urile să fie atât agenți de fortificare ai statului de drept, cât și beneficiari ai acestuia. Reprezentanți de stat și OSC-uri active în domeniul sectorului justiției și statului de drept au examinat felul în care părțile interesate au fost supuse constrângerilor și cum acestea pot să-și lărgească spațiul de activitate. În cadrul evenimentului au avut loc discuții plenare, sesiuni de lucru în grup și s-a elaborat o Carte Albă a fi depusă Guvernului SUA și oficialilor guvernamentali, dar și părților interesate neguvernamentale din regiune și din ale părți prin intermediul persoanelor invitate la simpozion.

Analiza tehnico-consultativă și sedință de planificare a programului global de servicii esențiale pentru femei și fete afectate de violență

Am participat la analiza tehnico-consultativă internă a UNPFA și la ședința de planificare a programului global de servicii esențiale pentru femei și fete afectate de violență. Am prezentat experiența Republicii Moldova de ajustare a procedurilor standard de operare naționale pentru asistenți sociali și doctori la pachetul de servicii esențiale pentru femeile și fetele afectate de violență. Un accent deosebit s-a pus pe provocările cu care se confruntă femeile la accesarea serviciilor; pe procesul de ajustare a procedurilor standard de operare; pe consultarea acestor proceduri cu părțile interesate-cheie și testarea lor în cinci raioane, urmată de o analiză și aprobare de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Rezultatul intermediar 1.2: Nivelul de cunoștințe sporit al specialiștilor ce intervin în cazuri de violență în familie

Atelier de lucru dedicat schimbării sociale și comportamentale

Am organizat un atelier de lucru de promovare (advocacy) strategică pentru prevenirea violenței bazate pe gen prin schimbarea normelor sociale și comportamentale. La atelier au participat reprezentanți ai instituțiilor publice și ai organizațiilor neguvernamentale. Principalul rezultat al atelierului de lucru a fost validarea strategiei IMAGES Moldova (elaborată în aprilie 2017) pentru prevenirea VBG, asigurarea unei mai bune înțelegeri comune și consolidarea capacității de implementare a strategiei, și elaborarea proiectului unui plan de acțiuni pentru implementarea strategiei. Experții de la Promundo au prezentat o imagine de ansamblu a felului în care IMAGES a servit drept bază pentru pregătirea campaniei MenCare, evidențiind unele dintre cele mai de succes cazuri și rezultate etc. în materie de comunicare și advocacy cu scopul de a sprijini bărbații ce și-au asumat paternitatea și activitățile de îngrijire și au prezentat datele globale ale studiului IMAGES privind paternitatea și activitățile de îngrijire pentru a sublinia importanța acestei abordări.

Consolidarea capacităților judecătorilor și procurorilor

Lansarea suportului de curs pentru judecători și procurori

Noi am continuat parteneriatul cu Institutul Național al Justiției și am elaborat împreună un suport de curs „Implementarea legislației cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie”. La elaborarea manualului au lucrat experți din cadrul Curții Supreme de Justiție, Procuraturii Generale și CDF. Suportul are scopul de a consolida capacitățile procurorilor și judecătorilor din Republica Moldova

pentru a garanta un răspuns eficient și coordonat la cazurile de violență în familie. Suportul de curs descrie cauzele fundamentale ale violenței, legătura dintre violența în familie și inegalitatea de gen, oferă orientări privind cunoașterea și aplicarea standardelor internaționale și a legislației naționale, detaliază modul de aplicare a măsurilor de protecție și explică procesul de investigare a cazurilor de violență în familie. CDF a lansat suportul de curs la Institutul Național al Justiției în luna martie.

Instruirea reprezentanților sistemului judiciar și ai procuraturii

Am continuat sesiunile de instruire la Institutul Național al Justiției și am capacitat 60 de judecători și procurori, 7 ofițeri de investigație și 74 de judecători-asistenți, consultanți ai procurorilor și grefieri.

Formatorii le-au vorbit participanților despre cauzele violenței în familie și portretul psihologic al victimei și agresorului, au prezentat aspecte de drept penal în prevenirea și combaterea violenței în familie, au analizat studii de caz privind investigarea cazurilor de violență în familie, au dezbătut problemele ce apar la judecarea în instanță a infracțiunilor de violență în familie, au revizuit jurisprudența CtEDO privind violența în familie și au analizat modul în care sunt protejate și asistența ce o primesc victimele în cazurile de violență în familie. Participanții au primit Suportul de curs „Implementarea legislației cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie”.

Scoala de vară pentru judecători și procurori

În parteneriat cu Institutul Național al Justiției și Global Rights For Women, am organizat o școală de vară pentru judecători și procurori pentru a discuta despre rolul lor în răspunsul la cazurile de violență în familie. Cei 28 participanți au discutat despre principiile de intervenție a instituțiilor din sectorul justiției, despre rolul răspunsului coordonat, despre evaluare și constatarea riscurilor, particularitățile investigării cazurilor și aspecte de drept

penal în prevenirea și combaterea violenței în familie.

În fotografie, judecătorii și procurorii au intrat în rolul unei victime a violenței în familie în vârstă de 35 ani, cu trei copii. Situațiile au fost formulate în așa fel încât au fost nevoiți să caute permanent soluții pentru a ieși din cercul violenței și au putut „simți” cum este să nu ai bani pentru a merge în chirie, să nu mai poți beneficia de servicii de plasament, să rămâi fără adăpost sau să revii la agresor pentru că te amenință că nu îți mai vezi copiii.

Ce emoții au trăit? – de incertitudine, de frică, s-au simțit amenințați, alții hotărâți să plece când violența îi afecta direct și pe copii. Sunt exact stările prin care trec victimele violenței în familie și se pomenesc neajutorate, față în față cu agresorul, dacă oamenii din instituțiile abilitate nu intervin adecvat.

Filme educaționale

Am creat trei filme educaționale bazate pe istoriile reale ale femeilor susținute de CDF. În filme este redată istoria unei femei discriminate la locul de muncă, a unei fete care a fost supusă violenței sexuale și a unei femei cu dizabilități – supraviețuitoare a violenței în familie și a violenței sexuale. Filmele vor fi arătate la următoarele instruirii ale specialiștilor în domeniul dreptului pentru a sublinia importanța unei abordări centrate pe victimă în intervențiile acestora în cazurile de violență împotriva femeilor.

Consolidarea capacităților experților judiciari

Am instruit 51 de asistenți de medici legiști în parteneriat cu Centrul de Medicină Legală. Un joc de rol și două scenarii. O victimă a violenței în familie cere ajutor, rând pe rând, de la 12 persoane, rude, prieteni, specialiști în domeniu. Într-un caz este refuzată sau descurajată, în altul, fiecare vine cu susținere și potențiale soluții. Astfel, asistentele medicale au putut vizualiza cercul vicios în care nimerește victima dacă nu primește ajutor la timpul potrivit. De asemenea, participantele la sesiunea de instruire au discutat despre stereotipurile care însoțesc fenomenul violenței în familie, profilul victimei și a agresorului, aspecte juridice specifice și răspunsul sistemului medical la astfel de cazuri.

Consolidarea cunoștințelor femeilor în poliție

„O instruire interactivă, cu noțiuni noi și formatori extraordinari” – așa au descris membrele Asociației Femeilor din Poliție instruirea la care au participat. Împreună cu avocata Arina Țurcanu și psihologii Lilia Gorgeac și Sergiu Toma, participantele au clarificat concepte precum hărțuire sexuală și ce forme poate să îmbrace, ce prevede legislația și cum asigurăm protecție și asistență victimelor hărțuirii sexuale.

În cadrul sesiunilor de instruire, a fost distribuit Ghidul de orientare juridică în caz de hărțuire sexuală, elaborat de experții CDF. Ghidul conține informație esențială cu privire la acest subiect și explică pas cu pas ce măsuri trebuie să întreprindă victima violenței bazate pe gen.

Consolidarea capacităților jurnaliștilor

Ghidați de instructori, un grup din 16 jurnaliști din presa locală și națională au discutat despre stereotipuri și inegalități, au estimat costurile pe care le comportă fenomenul, au analizat numeroase cazuri de violență, reliefând multiplele fațete ale acesteia. Alina Radu, directoarea

săptămânalului Ziarul de Gardă (ZdG) susține că violența este foarte

răspândită în Republica Moldova, însă subiectul, de multe ori, este trecut sub tăcere. Împreună cu Lidia Gorceag, psihologă la Centrul pentru asistența și protecția victimelor violenței în familie, jurnaliștii au analizat profilul psihologic al victimei și al agresorului, au examinat motivele care generează violența în familie, formele de manifestare a acesteia și au încercat să demonteze o serie de mituri legate de violență. Avocata CDF, Arina Țurcan, și reprezentantul Inspectoratului General de Poliție, Ghenadie Neamțu, s-au referit la pârghiile de influență asupra agresorilor pe care le au colaboratorii de poliție, dar și la acțiunile pe care trebuie să le întreprindă victimele în denunțarea agresiunilor.

“

Am aflat că un singur caz de violență față de femei, în lipsa serviciilor de sprijin, costă statul nostru 689 264 de lei. Veți învăța cum să scrieți corect despre violență. Despre probleme știu toți - oferiți soluții!

CRISTINA CHIOȘO
CONFIDENTIAL

Instruirea polițiștilor

al victimei violenței în familie.

Pe parcursul anului 2019 am continuat parteneriatul nostru cu Inspectoratul General al Poliției și am instruit 85 de polițiști în domeniul intervențiilor în cazuri de violență în familie. În cadrul instruirilor s-a pus accentul pe schimbarea atitudinii poliției față de fenomenul violenței în familie și pe asigurarea faptului că la baza acțiunilor poliției stă înțelegerea clară a profilului psihologic și social

Pentru a consolida capacitățile formatorilor polițiștilor, am organizat o sesiune cu durată de trei zile pentru 18 participanți care au avut posibilitatea să-și consolideze cunoștințele la capitolul intervențiilor comunitare coordonate; să deprindă

abilități de identificare a agresorilor

primari; să evalueze riscurile de letalitate și să însușească principiile de învățare a adulților.

Formatorii principali, Mark și Valerie Wynn, profesioniști cu peste 40 de ani de experiență, au împărtășit cele mai bune practici de intervenție, inclusiv lecțiile învățate din propriile erori. În cadrul cursului s-au explicat foarte bine și perspectivele psihologice ale fenomenului de violență în familie.

La organizarea acestui curs au contribuit colegii de la Global Rights for Women, organizație ce este alături de CDF de mai mulți ani și susține schimbările realizate de Republica Moldova în domeniul violenței în familie. În 2012 a fost instruit primul grup de formare a formatorilor în rândul polițiștilor. O parte dintre ei sunt alături de CDF în activitățile de instruire organizate pentru polițiști. Și în cazul acesta, la finele cursului, participanții au primit certificate ce le oferă posibilitatea de a fi formatori.

Atelier de lucru dedicat analizei cazurilor soldate cu deces

În parteneriat cu Global Rights for Women, am desfășurat un atelier de bune practici privind crearea și funcționarea comisiei de analiză a cazurilor de deces rezultate din acte de violență în familie. Timp de două zile, experții din SUA, alături de 40 reprezentanți ai instituțiilor publice și ai organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova, au analizat bunele practici și posibilitatea constituirii în Republica Moldova a unei comisii de analiză a cazurilor de deces a victimelor violenței în familie.

La nivel internațional, asemenea comisii reprezintă o practică eficientă de a promova cooperarea, comunicarea și coordonarea între instituțiile abilitate în vederea intervenției în cazurile de violență în familie; de a identifica motivele deceselor și lacunele de sistem care nu au asigurat o protecție eficientă a victimelor, precum și soluțiile

pentru eliminarea acestor lacune.

REZULTATUL 2: VICTIMELE VIOLENȚEI ÎN FAMILIE SUNT PROTEJATE MAI BINE, IAR AGRESORII SUNT URMĂRIȚI ÎN JUSTIȚIE

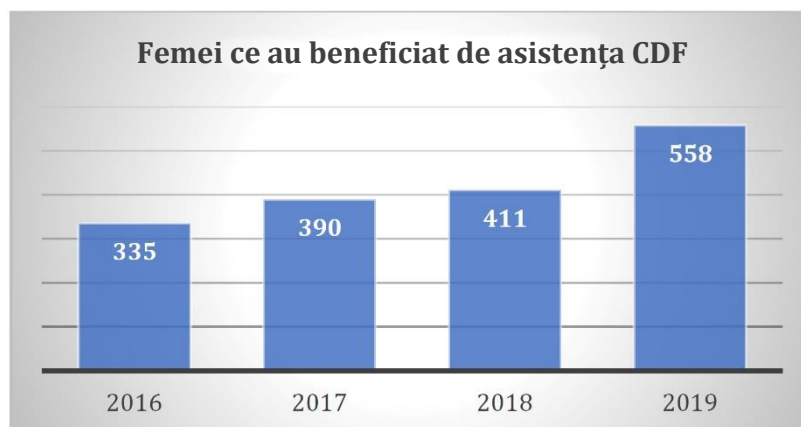
Am devenit un centru de asistență și protecție a victimelor violenței împotriva femeilor, iar în anul 2019 am oferit sprijin unui număr de 558 de femei. Numărul acestora a crescut cu 35,76% comparativ cu anul 2018. Am continuat să depunem eforturi pentru a crea servicii holistice pentru victime, ținând cont de necesitățile lor. În acest scop, am instituit un serviciu de asistență telefonică gratuită pentru a oferi consiliere juridică gratuită victimelor violenței împotriva femeilor și continuăm să oferim femeilor asistență juridică primară, asistență juridică calificată, asistență socială, inclusiv abilitare economică a supraviețuitoarelor violenței în familie, dar și consiliere psihologică. Sprijinul acordat femeilor a luat și forma unor ateliere de lucru tematice în cadrul cărora acestea au comunicat și și-au dezvoltat abilitățile artistice.

Lucrăm în continuu la dezvoltarea sistemului de referire. Pe parcursul anului, 82 de femei au fost referite de poliție, 35 – de asistenții sociali, 4 – de medici, 2 – de medicii legiști, 11 – de instanțe de judecată. Comparativ cu anii precedenți, poliția a fost unica instituție care a referit femei la centru.

Rezultatul intermediar 2.1: Victimele violenței bazate pe gen și ale violenței în familie beneficiază de asistență specializată și de protecție

 Asistență juridică acordată femeilor

În anul 2019 am oferit asistență juridică primară unui număr de 558 femei și copiilor lor. În fiecare an, numărul femeilor ce beneficiază de sprijinul nostru crește.

357 de femei, sau 64%, au fost din mediul urban, iar altele 201 de femei, sau 36%, au fost femei din mediul rural. Comparativ cu anul 2018, numărul beneficiarelor din mediul rural a crescut cu 12%.

În anul 2019 am oferit asistență juridică calificată și am reprezentat în instanță 38 de femei în cauze de violență împotriva femeilor. Instanțele au pronunțat 9 condamnări, iar 94% din cererile de emitere a ordonanțelor de protecție, depuse de CDF, au fost acceptate de judecători, comparativ cu 91,3% în 2018. Valoarea totală a despăgubirilor acordate în cazurile gestionate de către CDF în anul 2019 a fost de 78.234,00 lei.

 Litigarea strategică

Am depus 6 plângeri la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității. În 3 cazuri Consiliul a constatat comiterea actului de discriminare, iar 3 alte cazuri sunt încă în curs de examinare. Consiliul a stabilit comiterea unui act de discriminare pe criteriu de sex în asigurarea accesului victimei la justiție și protecție egală în fața legii, a unui act de discriminare pe criteriu de sex și stare civilă în angajarea în câmpul muncii, și a unui act de discriminare prin victimizare la locul de muncă.

 Asistență psihologică și socială acordată femeilor

În anul 2019 am oferit asistență psihologică unui număr de 159 femei și copiilor lor. 72 de femei au beneficiat de consiliere psihologică pe termen scurt, în timp ce 22 au beneficiat de consiliere psihologică pe termen lung. Am facilitat emiterea a 65 de rapoarte de evaluare psihologică.

În perioada de raportare, 25 femei care au beneficiat de serviciile CDF au primit asistență de urgență, inclusiv alimente pentru copii. Am oferit asistență socială unui număr de 63 de femei.

Acestea au beneficiat de consiliere socială pe subiecte precum indemnizațiile, pensiile sau ajutorul material din partea statului. 9 femei au beneficiat de orientare profesională. 14 victime ale violenței în familie au fost trimise spre adăposturi.

Ateliere tematice pentru beneficiarele noastre

În anul 2019 am organizat 6 ateliere tematice pentru femeile care au beneficiat de serviciile

noastre, dar și de sprijin din partea altor prestatori de servicii. Atelierele au servit drept ocazie minunată pentru ca femeile și copiii lor să uite de grijile zilnice, să socializeze, să se sprijine reciproc și să petreacă timp împreună cu alte femei care se confruntă cu probleme similare.

Pe lângă aceasta, au mai și învățat unele tehnici de lucru manual. Unele dintre ele continuă să-ți dezvolte dibăcia și își câștigă pâinea din ceea ce creează.

Ele au reușit să-și vândă unele lucrări la Târgul de Crăciun. Au profitat și de alte ocazii pentru a bucura pe alții cu lucrările lor și a-și câștiga existența.

REZULTATUL 3: AU FOST ADOPTATE ȘI IMPLEMENTATE POLITICI CUPRINZĂTOARE ȘI COORDONATE

În anul 2019 am continuat dialogul deschis cu guvernul și autoritățile publice locale despre politicile din domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și violenței împotriva femeilor. Am realizat o analiză a compatibilității legislației naționale cu prevederile Convenției de la Istanbul și am sprijinit ajustarea legislației conform acestui tratat european. Scopul este de a crea un cadru, politici și măsuri cuprinzătoare de protecție și asistență pentru toate victimele violenței împotriva femeilor și ale violenței în familie. Ne-am asigurat, de asemenea, că drepturile victimei sunt plasate în centrul tuturor măsurilor și sunt implementate prin cooperarea eficientă a tuturor agențiilor, instituțiilor și organizațiilor relevante. Am pledat pentru ca noi indicatori VBG să fie colectați în sistemul sănătății și pentru elaborarea și testarea coordonată a procedurilor standard de operare pe care să le urmeze asistenții sociali și medicii în cazurile de violență în familie.

Rezultatul intermediar 3.1: Cadrul legal și de politici aliniat la standardele internaționale

Proiectul de lege de armonizare a legislației naționale cu prevederile Convenției de la Istanbul

În urma analizei compatibilității legislației naționale cu prevederile Convenției de la Istanbul, Ministra Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a semnat un ordin de instituire a unui grup de lucru interministerial care să

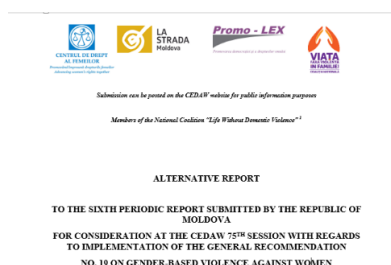
elaboreze proiectul de lege de armonizare a legislației naționale cu prevederile Convenției de la Istanbul.

În anul 2019 am participat la 8 ședințe ale acestui grup de lucru. Printre membrii grupului de lucru s-au numărat reprezentanți ai Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Afacerilor Interne și ai Inspectoratului General al Poliției, Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Ministerului Justiției, Centrului de medicină legală, Inspectoratului Național de Probățiune, Administrației Naționale a Penitenciarelor și ai ONG-urilor.

Principalele modificări legislative discutate s-au axat pe Codul penal, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul de executare, Legea nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și alte legi.

Depuneri la organizații internaționale și organisme de tratate

Am elaborat raportul alternativ referitor la lista de probleme, depus la Comitetul CEDAW, în legătură cu cel de-al șaselea raport periodic prezentat de Republica Moldova. Cu contribuții din partea mai multor membri ai Coaliției „Viața fără Violență în Familie”, raportul a servit drept sursă pentru lista de întrebări adresate de Comitet Guvernului Republicii Moldova. Am coordonat, de asemenea, activitatea unui grup din câțiva membri ai Coaliției Naționale „Viața fără Violență în Familie” și am elaborat raportul alternativ pentru cea de-a 75-a sesiune a Comitetului CEDAW, planificată pentru februarie 2020.

Am prezentat de două ori informații conform normei 9.2 Departamentului de executare a hotărârilor CtEDO. Scopul prezentării informațiilor a fost de a oferi o viziune alternativă privind executarea măsurilor generale în cauza [T.M. și C.M. c. Republica Moldova](#). T.M. și C.M. c. Republica Moldova a făcut parte din grupul de cauze Eremia, B. și Mudric. Prin Rezoluția finală [CM/ResDH\(2017\)425](#), Comitetul de Miniștri a decis încetarea supravegherii celor trei cauze de mai sus și să continue supravegherea măsurilor restante individuale și generale conform cauzei T.M. și C.M.

Rezultatul intermediar 3.2: Mecanism de intervenții coordonate creat și implementat

Am muncit în parteneriat cu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale la elaborarea și testarea procedurilor standard de operare sectoriale pentru intervențiile asistenților sociali și medicilor. Am realizat 8 grupuri de discuții cu specialiști din 5 raioane în care au fost testate procedurile standard

de operare. În baza comentariilor oferite de ei, am elaborat un raport de monitorizare a testării procedurilor standard de operare. În anul 2019, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a aprobat procedurile pentru asistenți sociali și medici.

Tot în anul 2019 am inițiat procesul de creare a mecanismului de intervenții coordonate. Vom continua să promovăm ideea intervențiilor coordonate și în anul 2020. Însă este necesar, cu adevărat, ca autoritățile publice să-și asume acest parcurs și să aibă voința de a recurge la intervenții coordonate.

Rezultatul intermediar 3.3: Rezultate ale cercetărilor sunt utilizate în eforturile de advocacy

Am continuat să realizăm cercetări și analize pentru a dispune de dovezi solide pe care să le invocăm în dialogul cu autoritățile naționale.

În aprilie 2019 am prezentat principalele constatări din Raportul privind compatibilitatea legislației naționale cu prevederile Convenției de la Istanbul. La ședință a participat și **membra GREVIO, Aleid van den Brink**. Experta a vorbit despre scopul, standardele și cele mai importante principii ale Convenției de la Istanbul, recomandările de asigurare a accesului victimelor violenței bazate pe gen și violenței în familie la justiție și servicii specializate de asistență, dar și despre provocările ce există în calea ratificării Convenției de la Istanbul și soluțiile pentru a le depăși. Apoi, experții CDF au prezentat principalele constatări ale analizei compatibilității și principalele propuneri pentru modificarea legislației naționale în conformitate cu prevederile Convenției de la Istanbul. Evenimentul a adunat 48 de participanți – 38 de femei și 10 bărbați, reprezentanți ai instituțiilor publice și ONG-urilor, dar și ai comunității internaționale.

sunt disponibile.

În parteneriat cu Centrul pentru politici și analiză în sănătate (PAS), am elaborat și lansat un raport de evaluare a indicatorilor statistici în domeniul sănătății sexuale, reproductive și violenței bazate pe gen în sistemul de sănătate al Republicii Moldova. Deși există mai multe documente de politici ce prevăd că este obligatoriu ca sistemul de sănătate să colecteze informații statistice despre violența bazată pe gen și violența în familie, astfel de date nu

Introducerea noilor indicatori va permite consolidarea și îmbunătățirea intervențiilor coordonate dintre poliție, asistenți sociali și medici în cazurile de violență în familie; va asigura implementarea ținută a proiectelor de prevenire a violenței în familie, în funcție de datele dezagregate obținute și, nu în ultimul rând, ne va apropia de realizarea prevederilor Convenției de la Istanbul.

REZULTATUL 4: FEMEILE ÎN DETENȚIE AU ACCES LA ASISTENȚĂ JURIDICĂ ȘI PSIHOLOGICĂ

Asistență juridică acordată femeilor în detenție

În anul 2019 am continuat implementarea proiectului pentru femeile din Penitenciarul Rusca.

Am organizat o activitate de sensibilizare pentru deținute, la care au participat 34 de femei.

Avocații CDF au oferit consiliere juridică pentru 149 de femei din Penitenciarul Rusca. Ele au fost sfătuite în privința mai multor probleme juridice ce țin de violența în familie, custodia copilului, divorțul, pregătirea cauzei pentru reprezentare în instanță, pregătirea dosarului necesar pentru eliberare condiționată, pregătirea dosarului necesar pentru divorț etc. Majoritatea problemelor cu care se confruntă deținutele țin de membrii familiei care nu le permit copiilor să le viziteze. Cu sprijinul avocatului CDF, pe parcursul perioadei de raportare, 6 femei au fost eliberate condiționat, iar problemele referitoare la vizitarea mamelor în detenție de către copiii lor, recalificarea infracțiunilor și contestarea hotărârilor în instanțe de judecată ierarhic superioare.

Consiliere psihologică acordată femeilor în detenție

Psihologii au oferit consiliere pentru 15 femei din Penitenciarul Rusca. Majoritatea au beneficiat de mai multe sesiuni – 7-8 în medie. Sprijinul oferit le-a ajutat pe femei să depășească multiple traume, stări copleșitoare și prelungite de tristețe sau durere. Cele mai frecvente probleme cu care se confruntau femeile au fost lipsa totală a încrederii, lipsa speranței și dificultatea de a-și imagina viitorul. Specialistul de la CDF le-a ajutat pe femei să-și regândească trecutul, provocându-le să-și facă planuri de

viitor. Îndrumările și susținerea complexă și continuă sunt oferite pentru a le acomoda pe femei cu mediul extrem de restrictiv din penitenciar și pentru a le pregăti tranziția spre viața din afara penitenciarului, unde femeile pot suferi anumite discriminări și stigmatizări. Femeile în detenție, supraviețuitoare ale violenței în familie/abuzului sexual, au raportat o îmbunătățire a stării psiho-emoționale ca urmare a sesiunilor de consiliere psihologică individuală.

Terapie prin artă în Penitenciarul Rusca

În paralel cu activitatea clubului de lectură, am introdus în penitenciar noi activități de terapie prin artă. La fiecare dintre cele 6 sesiuni de terapie prin artă au fost prezente în medie 10 femei, iar la cele 4 sesiuni ale clubului de lectură – 15 femei per sesiune. Scopul sesiunilor de terapie prin artă și ale clubului de lectură este restabilirea echilibrului emoțional al deținuțelor, îmbunătățirea abilității de a-și exprima emoțiile și restabilirea percepției propriiei personalități. Principalele realizări ale acestor două

programe au fost că deținutele și-au schimbat felul de a gândi, și-au schimbat atitudinea unele față de altele, dar și față de sine.

Instruirea angajaților penitenciarului

Împreună cu echipa de psihologi și avocați, am organizat pentru angajații Penitenciarului pentru femei Rusca instruirea „Femeile în detenție: drepturi și necesități speciale”. Prin joc de rol, participanții au analizat cauzele și consecințele detenției, șocul detenției, impactul asupra copiilor și comunității. Totodată, au revizuit scenarii ipotetice și au prezentat strategii de intervenție la provocările cu care se confruntă în activitatea de zi cu zi. Participanții au identificat bunele practici în stabilirea și menținerea contactului cu familia, au găsit răspuns la nevoile specifice grupurilor cu multiple-vulnerabilități, au discutat despre modul în care începe reintegrarea, cum asigură accesul la justiție și sprijin psihologic al femeilor din detenție.

Lansarea Ghidului de bune practici pentru angajații sistemului administrației penitenciare

Am elaborat, în
parteneriat cu
Administrația
Națională a
Penitenciarelor,
Ghidul de bune
practici pentru
angajații sistemului administrației penitenciare.

Ghidul a fost elaborat cu scopul de a consolida capacitatea angajaților din sistemul penitenciar să reacționeze la nevoile speciale ale femeilor aflate în detenție. Acesta urmărește să contribuie la: 1) sensibilizarea personalului sistemului penitenciar și a altor părți interesate principale cu privire la necesitățile femeilor în conflict cu legea, impactul detenției femeilor asupra familiilor și a întregii societăți; 2) îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților angajaților din sistemul penitenciar cu scopul de a asigura respectarea drepturilor și a necesităților speciale ale femeilor aflate în detenție; 3) asigurarea înțelegerii standardelor și practicilor internaționale, în special a Regulilor de la Bangkok, precum și a aplicării acestor standarde la nivel național.

REZULTATUL 5: CDF ARE CAPACITATEA DE A ELIMINA VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR

Am continuat dezvoltarea organizației prin maximizarea potențialului, eficienței și efectivității echipei noastre, promovând valorile și cultura organizațională în cadrul acesteia. Am investit în capacitatea echipei, în timp ce durabilitatea financiară și diversificarea surselor de finanțare au fost unele dintre prioritățile strategice principale pe parcursul anului 2019.

Pe măsură ce organizația noastră crește și se dezvoltă, noi tindem să ne îmbunătățim intervențiile, consolidându-ne concomitent sistemele de colectare a datelor care ne permit să calculăm progresul în raport cu obiectivele stabilite.

Rezultatul intermediar 5.1: Procesele și regulamentele sunt îmbunătățite și aplicate

Am continuat să investim în dezvoltarea și eficientizarea managementului și proceselor noastre interne de control. În anul 2019, am trecut printr-un proces de realegere și alegere a noi membri ai CDF și ai Consiliului de administrare. În prezent avem 13 membri ai CDF, 4 membri ai Consiliului de administrare și 1 cenzor nou. Trei dintre cei patru membri ai Consiliului de administrare sunt noi aleși, inclusiv Președintele Consiliului.

Pentru a proteja mai bine drepturile și interesele copiilor cu care interacționăm, am elaborat și am aprobat la una din ședințele Consiliului de administrare o Politică de protecție a copilului. Aceasta implica actualizarea matricei de gestionare a riscurilor și elaborarea unui plan de acțiuni pentru implementarea Politicii și instruirea personalului CDF.

Pentru a asigura o abordare ecologică în operațiunile zilnice ale CDF, am elaborat o politică de mediu pe care Consiliul de administrare urmează să o aprobe în anul 2020. De asemenea, ne-am concentrat eforturile pe îmbunătățirea comunicării externe și am inițiat procesul de elaborare a unui ghid de comunicare externă pe care să-l utilizeze toți membrii personalului.

Rezultatul intermediar 5.2: CDF este motivat și angajat

Avem o echipă excelentă formată din specialiști motivați și dedicați. Investim constant în dezvoltarea și creșterea lor, ceea ce este o cerință obligatorie în obiectivele personale pe care ei le stabilesc la începutul fiecărui an. Membrii echipei noastre au participat anul acesta la 9 instruirii specializate pentru a-și îmbunătăți cunoștințele și abilitățile în

domeniile în care activează zilnic.

Continuăm practica de a le organiza membrilor noștri instruirii de

gestionare a stresului. În martie, ne-am bucurat de prezența Mihaelei Hurdubelea, psihologă din România, care ne-a ajutat să aflăm mai multe despre strategii și tehnici de depășire a stresului, să ne îmbunătățim cunoștințele despre stres și să ne consolidăm atât echipa, cât și încrederea fiecărui membru în forțele și resursele interne proprii.

În momentul în care toate eforturile noastre sunt recunoscute de părțile interesate externe și de partenerii noștri, ne simțim și mai motivați și angajați să lucrăm la misiunea noastră. Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității ne-a ales drept cel mai proactiv ONG și ne-a decernat premiul pentru acțiuni remarcabile în prevenirea și combaterea discriminării și promovarea

egalității între femei și bărbați în viața publică și privată. Premiul ne-a fost decernat în cadrul Galei Premiilor pentru Egalitate 2019.

Rezultatul intermediar 5.3: CDF este o organizație durabilă din punct de vedere financiar

Continuăm să depunem eforturi ca să ne diversificăm sursele de finanțare. În anul 2019 ne-au fost acceptate 3 dintre cererile noastre de grant. De asemenea, vom elabora un nou plan de durabilitate financiară pentru implementarea Planului nostru de dezvoltare strategică pentru anii 2019-2024.

Mai mult decât atât, suntem bucuroși când suntem apelați de oameni care doresc să ajute femeile și copiii lor care au suferit în urma violenței în familie. Astfel, un grup de studenți de la Universitatea „Ion Creangă” ne-au contactat ca să facă o donație. Cu ajutorul lor am reușit să ajutăm o victimă a violenței în familie, care a fost diagnosticată cu cancer, și o familie social-vulnerabilă, care avea nevoie de sprijin.

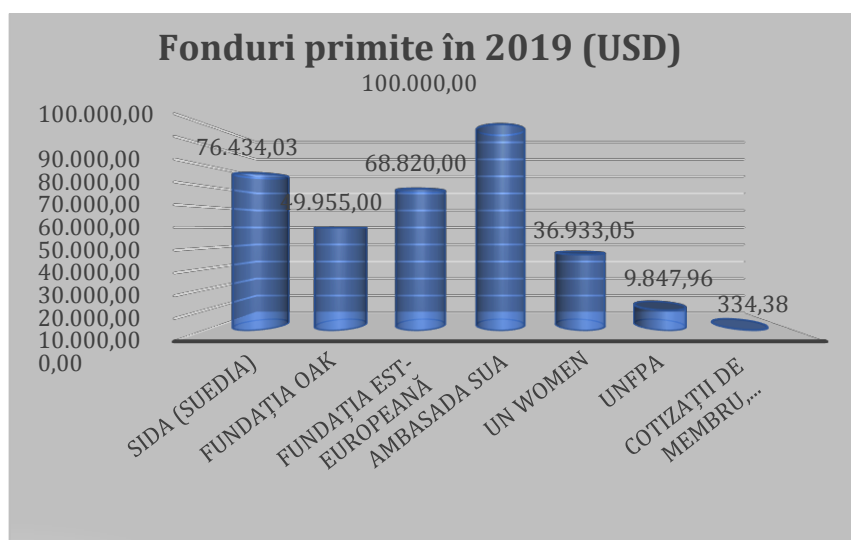
În ajun de Revelion am primit o donație de la S.A. „Moldtelecom” și alta de la „Matexcom” pentru femeile și copiii care au nevoie de sprijin în eforturile lor de a trăi o viață fără violență. Le suntem recunoscători tuturor celor cărora le pasă de cei neajutorați.

IV. FINANȚELE ȘI MANAGEMENTUL

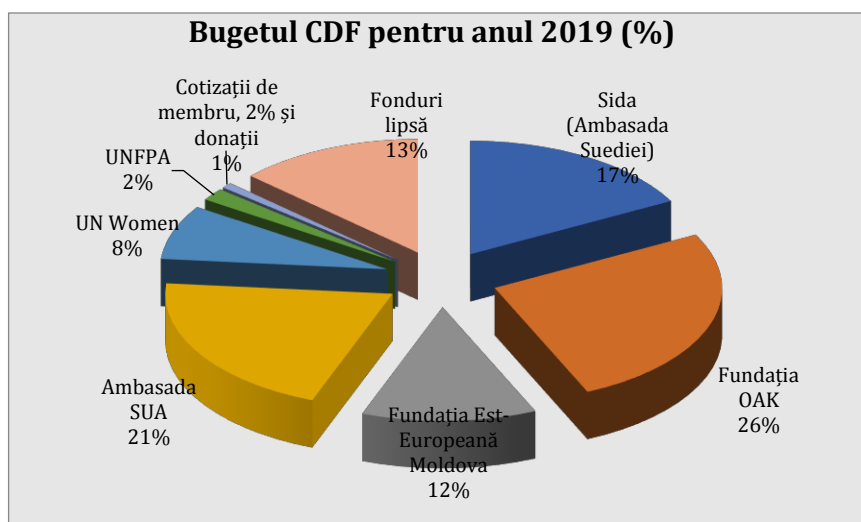
Soldul total la începutul anului 2019 a fost de 138.559,83 USD. Pe parcursul anului 2019, CDF a primit fonduri în valoare de **342.324,42 USD**, față de **543.755,49 USD** în anul 2018.

Pe parcursul perioadei de raportare, CDF a primit fonduri de la următorii donatori/proiecte:

- *Ambasada Suediei* (grant instituțional care vizează deținutele);
- *Fundația Est-Europeană (Fundația Oak)* (pentru consolidarea Coaliției Naționale);
- *Ambasada SUA* (pentru răspunsul organelor de drept față de VF);
- *UN Women* (pentru Raportul de compatibilitate și capacitarea părților interesate relevante în răspunsul coordonat la VF);
- *UNFPA* (pentru PSO și indicatori statistici privind VBG);
- *Altele* (cotizații de membru, donații, 2% etc.).

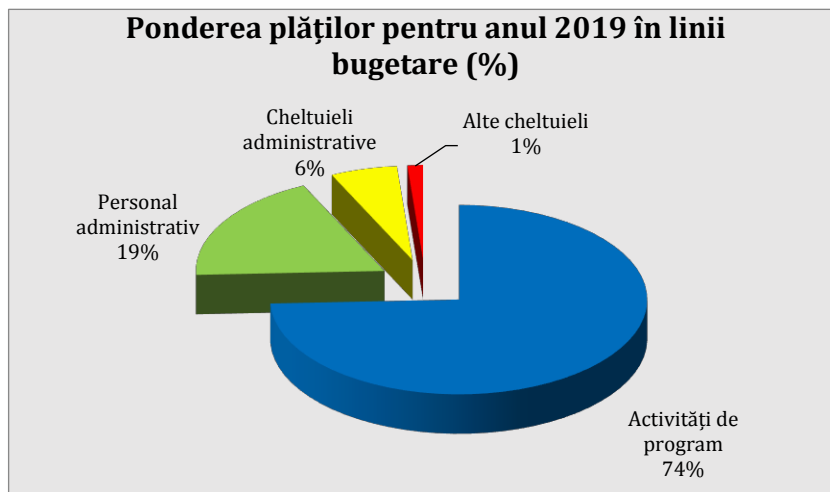

Bugetul instituțional total al CDF pentru anul 2019 a fost planificat în mărime de **553.990,62 USD**, comparativ cu 596.039,17 USD în anul 2018.

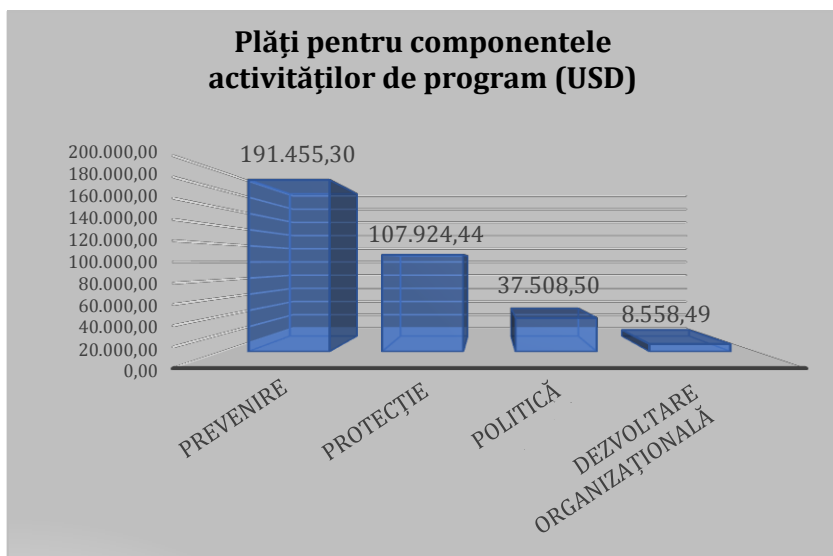
Cheltuielile totale pentru anul 2018 au constituit **464.751,07 USD** (544.196,69 USD în anul 2018) și au inclus următoarele articole:

1. Activități de program – 345.446,73 USD (74,33%);
2. Personal administrativ – 86.482,74 USD (18,61%);
3. Cheltuieli administrative – 26.642,42 USD (5,73%);
4. Alte cheltuieli (vizibilitate, echipament și mobilier etc.) – 6.179,18 USD (1,33%).

Activitățile de program au inclus următoarele componente:

- 191.455,30 USD (55,42%) – Programul de prevenire;
- 107.924,44 USD (31,24%) – Programul de protecție;
- 37.508,50 USD (10,86%) – Programul de politici;
- 8.558,49 USD (2,48%) – Programul de dezvoltare organizațională.

Rata de absorbție a fondurilor din bugetul disponibil în 2019 a fost de **96,6%**, comparativ cu 91,3% în anul 2018.

V. LECȚIILE ÎNVĂȚATE

- Schimbările din mediul politic au întrerupt unele activități, iar eforturi sunt necesare pentru a asigura durabilitatea și asumarea realizărilor din anii trecuți.
- Sunt necesare mai multe investiții pentru a asigura prevenirea violenței bazate pe gen și a violenței în familie, prin abordări și instrumente inovatoare care vizează stimularea acțiunilor locale de activism și advocacy.
- Membrii Coaliției naționale „Viața fără violență în familie” trebuie să reflecteze asupra misiunii și viziunii coaliției și să se implice mai activ în eforturile de advocacy ale acesteia.
- Îmbunătățiri tangibile în viața femeilor și a fetelor sunt posibile atunci când legile sunt implementate și monitorizate în mod eficient, iar normele și comportamentele sociale sunt abordate și schimbate.
- Întrucât femeile nu pot pune capăt violenței bazate pe gen singure, implicarea bărbaților și a băieților în prevenirea acestui fenomen este crucială. Trebuie depuse mai multe eforturi pentru a asigura implicarea bărbaților și a băieților în campaniile de informare.
- Continuarea eforturilor de consolidare a capacităților diferitor specialiști în domeniul VF este crucială pentru sporirea eficienței intervențiilor în cazurile de VF.
- Consolidarea capacităților jurnaliștilor a continuat să evidențieze o nevoie foarte mare de instruire privind modul de prezentare de către mass-media a cazurilor de violență în familie și extinderea acestora la mass-media locală.
- Cooperarea și coordonarea activităților cu omologii de stat, ONG-urile naționale și locale, prestatorii de servicii și comunitatea donatorilor sunt importante pentru a asigura eficiența utilizării fondurilor și impactul activităților desfășurate.
- Intervenția coordonată încă lipsește, iar victimele nu beneficiază de protecția și sprijinul așteptat în funcție de necesitățile pe care le au.
- Necesitatea unei abordări cuprinzătoare față de victimele violenței în familie este evidentă. CDF își va dezvolta în continuare serviciile și va oferi servicii de asistență socială, pe lângă cele de asistență juridică, abilitare și consiliere psihologică.
- Consolidarea capacităților prestatorilor de servicii specializate în intervenții orientate pe victimele violenței în familie este strict necesară.

ANEXA 1: PRINCIPALELE REZULTATE ALE INDICATORILOR DE MONITORIZARE

PRINCIPALII INDICATORI DE IMPACT

	Indicatorul	Nivelul de referință 2018	Situația actuală 2019	Ținta 2024
INDICATORI DE IMPACT	Ponderea măsurilor de protecție aplicate (ordine de restricție de urgență + ordonanțe de protecție) din numărul total de plângeri privind VF	41,2%	41,9%	70%
	Ponderea cauzelor penale inițiate din numărul total de plângeri privind VF	9%	8,1%	30%
	Ponderea femeilor și fetelor de 15 ani și mai mult supuse violenței fizice, sexuale sau psihologice de către un actual sau fost partener intim în ultimele 12 luni	73%	n/a	50%
	Procentajul ordonanțelor de protecție și ordinelor de restricție de urgență încălcate	OP 60% ORU 10,7%	OP 41% ORU 13%	OP 20% ORU 5%

PRINCIPALII INDICATORI DE REZULTAT

	Indicatorul	Nivelul de referință 2018	Situația actuală 2019	Media pe trei ani
PRINCIPALII INDICATORI DE REZULTAT	Numărul de cetățeni informați în urma activităților CDF de informare	300.000		500.000
	Numărul total de participanți la instruirile CDF	1.042	449	3.000
	Procentajul ordonanțelor de protecție și ordinelor de restricție de urgență încălcate	60%	40,6%	20%
	Numărul de victime referite la CDF	92	181	300
	Numărul de persoane decedate în urma VF	48	50	15
	Numărul total de victime ajutate de CFD	411	558	2500
	Pondere ordonanțelor de protecție emise de instanțele de judecată din numărul total de cereri înaintate de CDF	91%	94%	99%
	RM ratifică Convenția de la Istanbul	NU	NU	DA
	Deputații adoptă legea privind modificarea legislației națională conform prevederilor Convenției de la Istanbul, la sugestia CDF	NU	NU	DA
	Specialiștii sunt la curent cu procedurile de intervenție coordonată	NU	NU	DA

Mecanism de intervenție coordonată aprobat	NU	NU	DA
Numărul de femei referite de către poliție la alte servicii	701	2107	5000
Numărul de cercetări și studii realizate	3	2	6
Numărul de deținute care au beneficiat de servicii juridice	161	300	149
Ponderea deținuților care au raportat o îmbunătățire a stării psiho-emoționale în urma sprijinului oferit de CDF	71,4%	80%	90%
Personalul din penitenciare și-a îmbunătățit cunoștințele privind aplicarea bunelor practici de răspuns la necesitățile femeilor	0%	15,9%	30%
Numărul de instruiți de consolidare a capacităților la care a participat personalul CDF	3	9	15
Numărul total de urmăritori ai CDF pe Facebook	1.970	2.527	4.000
Numărul total de vizualizări ale paginii web	3.100	3.900	10.000
Numărul total de apariții în mass-media	10	15	60
Raportul dintre beneficiari și specialiști	137	186	200
Numărul de cereri pentru proiecte aprobate	3 din 4	3 din 7	10

